

Na Usu-usu Ana Pol Tanaa Taetas

Gere Mamaani 'Iniai Bukani

Tara'i 'oha ni baronga ta'a'i agaa'i ra 'onaa do ra'i mareho nagau haa'i tarau ma gau 'adoma'inia do 'a gere bwara 'anai gaasi'i. Naasi ta'i mareho na taritari'a beiraaui noni hinihini na'i maraui Krit.

'Iraaui noni nai Krit rau to'ora'i gere herehere adaa'i haraariraaui. 'Iraau ra'i sae nara pwari'i raha, ra'i sae 'ada'i 'agerosu, mara awa hahingahui'a. Na'i madoraa na tara'i noni nai Krit raugu ha'i sae hinihini rau siri ro'u na'i heiso'i bei'i baronga ta'a'i adaa'isi. 'Ia Pol 'a usuai usu-usuni tanaa Taetas 'inia 'iia naasi na tatau'aro beiraaui sae hinihini na'i Krit. 'A usu-usu tanaa Taetas 'anai ha'a-aidangisia 'ini'i taha na ta'isada dorai aidangisi'i ma 'anai haa'i. 'Onaa narau huunai hinihinia Jisas rau ga'i ha'ata'inia hura'a suri'i tahitahi adaa'i.

Ma'ata 'a bwara 'anai orisi'i baronga ta'a'i agaa'i 'inia moi wetewete agaau haarigaau. Naasi 'ia Pol 'a usu-usu ro'u 'abai'ai tatau'aro anai Hi'ona Maea. Na'i 'oha nagau waia Jisas suri'i tahingagaa'i, na Hi'ona Maea 'a ha'a-wariwarigia baaniai ora-ora'a ma ha'ahaoru'i tahingagaa'i. Ni Hi'ona Maea na 'a'auhigia 'anai orisi'i barongagaa'i nara ta'a'i 'anai awa suriai taha na 'ia God na 'irisia.

'A 'ua? I'oe 'o ha'a-haingahui'ai orisi'i barongamu'i nara ta'a'i? Na'i 'oha na 'oi 'oha'iniai buka Taetas 'oi 'omesi'i hei'a'auhi na matai haua i Hi'ona Maea ana God tana'o.

¹ Tana'o Taetas:

'Inau a Pol, sae tatau'aro ana God ma'e Ha'ataari ana Jisas Kraest. 'Iia 'a ha'ataariau 'anai 'a'auhiraui nei na

'ia God 'a bwane 'ome sigihiraau. 'Au 'a'auhiraau dorai hinihinia Jisas ma rai 'iraraai taha na ha'a-momori 'inia. Mana maho ha'a-momori 'isi rai 'a'auhiraau 'anai awa suriai hei'irisina God.

² Gau 'iraraa do na'i 'oha gai hinihiniai taha na ha'a-momori gai to'oraai 'adoma'i wetewete 'anai daua nagau i tahi tarau. 'Ia God 'a bwane durua tanagaau i tahi tarau na'i madoraa na marewana ai'a awa mau, mea God 'a bwa'i pwari'i. ³ Ma na'i huunai madoraa na 'ia God 'a sigihia, 'agu ha'ata'inia hura'a i taroha gorosi tanaraau sae. Mea God na ha'atahigaau baaniai ora-ora'a, na ha'a-'u'uriau 'anai taroha'inia hura'a. ⁴ Taetas, i'oe 'o 'onaai huunai gare agua suria garaa to'oraai ta'i hinihini. 'Au ha'arahesi tanaa Godi Amaga mea Jisas Kraest i Ha'atahi aga, rarui ha'agorohi'o ma rarui ha'a-awagorohi'o.

Baronga Ni Na'otara Na'i Heisoi

⁵ 'Au niga'o na'i marau i Krit do i'oe 'oi ha'a-arosiai tatau'aro ana Araha nau ai'a ha'ahakoa mau. Ma 'au raba-sia do'oi sigihi'i tara'i sae 'anai na'otaranai heisoi suri'i 'omaa na'i Krit nara hinihini. Ma'oi haa 'onaai bwane 'unua agua tana'o. ⁶ 'Au 'unua tana'o do na na'otara 'anai heisoi, 'e sae na awangana 'ai odo-odo na'i maana God, neina 'iraau noni ra bwa'i ha'ahunia mwada'u 'inia ta maho. 'Iia 'ai awa moi beia ta ta'i urao mai abui ha'ata'aiai ha'iwai ana. Mana gare ana'i rai hinihinia Jisas Kraest ma rai suriai barongana. Neina bwa'i ta sae 'ai matai 'unua do 'iraau ra'i gare ta'a'i ma'ua 'unua do rau hairaes di'u. ⁷ Na na'otara 'anai heisoi, 'ia God na 'ome sigihia 'anai 'omesuriai tatau'aro ana. Tarana naasi nai goro 'inia i awangana, neina bwa'i ta sae nai ha'ahunia 'inia ta maho. Ni bwauodo 'e sae na bwa'i ha'ata'ea haaria ma'ua taesu'a mwada'u. 'E sae na bwa'i gono raha 'ini'i waini bweu mana awa hahaingahui'a ma'ua pwari'i'i sae 'anai ha'a-bweubweu'araau 'ini'i ha'a adaa'i. ⁸ 'Iia 'ai abui haa'i

maho ta'a'i 'isi, ma'ata 'iia 'ai ha'i sae baronga goro. 'Ai ha'amaotoraau mahuara nara boi na'i 'omaa ma'ua ruma ana. 'Iia 'ai wa'ewa'e 'anai awa odo-odo. 'Ai wetewete 'anai ura bwarasi'i 'ado'ado ta'a'i na'i tahingana. 'Ai awa odo-odo beirau i noni ma'ai awa odo-odo na'i maana God.

⁹ Mana ha'ahakona, 'iia 'ai dau baabau suri'i huudi ha'ausuringa'i na garaa hau'i tanaraau ani. Ma naasi 'aigui arari 'anai ha'a-wetewete'i hinihinidaa'i noni 'ini'i ha'ausuringa'i nara odo-odo. Ma na'i 'oha na sae 'a ai'a 'adoma'i aratara 'ini'i huudi ha'ausuringa'i, 'iia 'ai ha'ata'ini'i hura'a i taritari'a ana'i.

¹⁰ 'O 'iraraa, 'a rago i nei na'i Krit nara ai'a raba rongosuriai Taroha Goro 'inia Jisas Kraest, ororiu 'irauu i Jiu nara ha'i sae hinihini mara rabasia do gai ha'isuri'i mau i ringe adaa'i. 'Iraausi rau pwari'irauu moi inoni 'ini'i ha'atee ra rongo to'o bweubweu'a narau haa'i.

¹¹ Taetas, 'oi ha'a-papakuraau nei ra heitaroha'i pwapwaari'i, 'inia ra rago'a i nei narau ha'ata'ai'i hinihinidi beia Jisas Kraest. Tara'i sae ha'iwai bei'i gare adaa'i rau rihosi hako'a. Ra pwari'irauu noni 'ini'i ha'ausuringa'i pwapwaari'i 'anai rahi'i pwaranga i ha'a adaa'i.

¹² Na'i 'oha bwani, 'e sae ni Krit narau 'adoma'inia do'e sae madoma, 'a ha'atee o'ani, "Iraau sae ni Krit ra'i sae 'ada'i pwari'i! Ra hehere ta'aa 'onaai'i mwamwaa wawauru. Rau 'age'age marau ngangaura'a."

¹³ Mana ha'atee 'isi ra ha'a-momori di'u! 'Iraau Krit rau o'asi mora, ma rai o'asi'a. Hoita, naasi nau 'irisia 'inia do'oi ha'atee wetewete tanaraau nei rau suri'i ha'ausuringa'i pwapwaari'i, marai hinihini'i huudi ha'ausuringa'i!¹⁴ Marai abui suri'i moi mamaani 'oni'oni adaa'i ha'ausuri 'ada'i Jiu, ma'ua ringeringe adaa'i nei ra ai'a rabasi'i huudi ha'ausuringa'i.¹⁵ Mwani maho hako ra goro tanaai sae na odo-odo na'i maana God. Me tanaai nei na do'o'a na'i maana God ma ai'a hinihinia Kraest, 'a

'adoma'inia dona mwani maho ra ta'a'i. 'Iraaui sae o'asi, na 'adoma'idaa'i ra ta'a'i mara ai'a 'iraraai maho na goro mana maho na ta'aa. ¹⁶ Rau 'unua do rau aidangisia God magu barongadaa'i mana tatau'aro adaa'i 'a ha'ata'inia do 'iraaui rau ai'a aidangisia God. Rau honu 'iniai ta'aa marau ai'a suri'i ringe ana'i a God. Rau ai'a arari 'anai haa'i maho goro.

2

Awanga Ni Sae Hinihini

¹ Taetas, 'oi abui 'onaairaaui sae ra heheitaroha'i pwap-waari'i. Ma'ata na ha'ausuringa'i amu'i tanaraaui sae hinihini rai odo-odo 'onaai ha'ausuringa'i ana'i a God.

² 'Oi ha'ausuriraaui sae wari marai 'omesuriraaui haari-raau baaniai ora-ora'a. Na awahadaau 'ai odo-odo neina 'iraaui noni rai ha'ahouraaui. Mana hinihinidaau 'ai odo-odo ro'u marai ta'ahiraau sae suri'i maho rau haa'i. Mana hinihinidaau 'ai hano daara'i, rei'uaa na mwani maho ta'a'i rai to'oto'o.

³ 'A o'asi ro'u, 'oi ha'ausuriraaui urao wari marai ha'ata'iniai ha'ahou tanaa God suri'i mwani maho narai hau'i. Rai abui to'o haisubuni marai abui gono raha 'ini'i wai ni bweu. Rai abui haa o'asi, ma'ata rai ha'ausuriraaui noni 'ini'i baronga goro. ⁴ 'Iraaui urao wari rai ha'ausuriraaui urao haoru 'anai ta'ahiraau mwane mana gare adaa'i. ⁵ Rai ha'ausuriraaui marai 'omesuriraaui haari-raau baaniai ora-ora'a marai awa suri'i mwane adaa'i. Rai ha'ahou'i mwane adaa'i marai araisuriraaui ro'u. Rai 'omesuri ha'agorohi'i mwane adaa'i bei'i gare adaa'i marai 'a'uhiraau ro'u i noni 'etea. 'Onaa rai ha'isuri'i ha'ausuringa'i 'isi, 'a bwa'i nei 'ai 'unu ha'ata'aia mwada'u i awangadi sae hinihini.

⁶ Taetas, 'oi ha'ausuriraaui ro'u i sae mwane haoru. 'Oi ha'a-'o'oriraaui marai 'omesuriraaui haari-raau baaniai ora-ora'a. ⁷ Nai'i suri'i mwani maho, 'oi ha'ata'ini'i tanaraaui taha nara goro ma odo-odo 'anai suri'i.

Mana ha'ausuringa'i amu'i ra ga'i odo-odo tarau 'anai ha'ata'inia do'o 'adoma'i ha'a-ororiu'i. ⁸ Mana ha'atee amu'i ra ga'i ha'a-momori tarau neina abu ta sae 'ai ha'atee ha'ata'ai'i ha'ausuringa'i amu'i. Ma 'onaa 'ai o'asi, 'iraaui nei narau ura bwarasi'o raigui ninima 'oha rau bwa'i sadoia ta here 'anai 'unu ha'a-ta'aigaui sae hinihini 'inia.

⁹ Ma 'oi ha'ausuriraaui ro'u i slev. Rai araisuriraaui bwauodo adaa'i suri'i mwani maho rau 'unu'i tanaraau. Marai haa'i maho na bwauodo adaa'i rai wa'ewa'e 'ini'i. Rai abui heiraeraesi beiraaui ¹⁰ ma'uasi beriraaui. Ma'ata rai tau'aro goro, neina 'iraaui bwauodo adaa'i rai ha'a-'u'uriraaui. Miraau sae rai 'ome 'iraraa i tau'aro mana barongadaau na goro. Mana awahadaau na goro rai re'ia marai raba suria ha'ausuringa'i ana'ia God na ruhasigaau baaniai ora-ora'a.

¹¹ Taetas, 'oi ha'ausuriraaui noni hinihini 'anai awa odo-odo, 'inia 'ia God 'a goro 'inigia rei'uaa gau ai'a arari. 'A ha'ata'iniai goro ana 'inigia 'oha na ha'ataaria mai a Jisas 'anai ruhasiraaui noni baaniai ora-ora'a. ¹² Mea God 'a ha'ausurigaau 'anai rihosi baaniai ringe i ahurodo mana 'adoma'i ta'a'i ni marewana. 'A ha'ausurigaau magari to'oraai wetewete 'anai 'omesurigaau haarigaau baaniai ora-ora'a, ma 'anai awa odo-odo mana awa suriai hei'irisina God na'i marewanani. ¹³ Gai awa odo-odo o'asi, 'oha gau totoriai boi aho'i ana God aga, 'ia Jisas Kraest, beiai mena mana raraha. Magai wa'ewa'e 'oha gai 'omesiai boi anai Ha'atahi. ¹⁴ 'Ia Jisas 'a watea haaria 'anai mae taragaau 'anai ruhasigaau baaniai ora-ora'a ma ro'u 'anai ha'a-ai'a'i ora-ora'a agaa'i neina 'igaau gai ha'i inoni ana'i magari 'adoma'i raorao 'anai hau'i mwani mareho goro.

¹⁵ Nara 'isi mareho nau 'irisi'i do'oi ha'ausuriraaui 'ini'i noni hinihini na'i Krit. 'Oi ha'a-'o'oriraaui 'anai araisuri'i marai ha'isuri'i ha'ausuringa'i amu'i. 'Oi ha'atee

wetewete tanaraaui nei nara ai'a raba araisuri'o 'inia i'oe naasi na'otara adaaui. 'Oi abui watea do rai wana bodio 'ini'o.

3

Ha'ausuringa'i 'Ada'i

Barongadaa'i Sae Hinihini

¹ Taetas, 'oi ha'a-'adoma'i aho'isiraaui ro'u i noni hinihini marai 'adoma'i ha'ahouraaui mana araisuriraaui nei rau na'otara miraaui nei ra to'oraai mena ni 'omesuri na'i gaumani. Rai 'adoma'i aratara ro'u 'anai hauai taha ra goro mara odo-odo 'anai 'a'auhiraau noni. ² Abu ta sae 'ai ha'atee ha'ata'aiatai nata sae, ma'ua awa ha'ahaita'ia'i noni. Ma'ata rai awa 'abenga'i beiraau sae marai ahumwa'eta 'anai 'a'auhiraau. ³ Gau ga'i 'a'auhiraau noni, 'inia na'i na'o, 'igaaui gau ahurodo ga'u mia God 'agu ruhasigaaui. Gau bweu magau hairaesia beia God. Miraaui sae rau pwarigaaui dogai haa'i here ta'a'i. Gau bwarai ura bwarasiasia hei'irisi anai abe mana awangagaaui 'ado dangi 'anai hau'i moi mareho ta'a'i mana kakawa 'omesiraaui sae 'ini'i mareho narau to'ora'i. 'Iraaui sae rau 'utaigaaui migaau 'utairaaui ro'u. ⁴⁻⁵ Rei'uaa na gau o'asi, 'ia God, na ruhasigia baania i ora-ora'a, 'a ha'ata'iniatai heita'ahi ana tanagaau na'i madoraa na ha'aboihia Jisas. 'A ruhasigia, ai'a do mareho gau haa'i ra odo-odo, me suriaia heita'ahi ana tanagaau. 'A haua tanagaau Hi'ona Maea ana 'anai ha'a-wariwarigaaui baaniai ora-ora'a ma gai to'oraai tahinga haoru. ⁶ God 'a watea dadara'a mai Hi'ona Maea ana tanagaau mai awa na'i raroga, 'inia Jisas Kraest 'a mae 'inigaau. ⁷ Rei'uaa gau ai'a arari, 'ia God 'a goro 'inigia ma 'unua do gau odo-odo na'i maana. Ma haua tanagaau Hi'ona Maea magai ha'i gare ana'i neina

gai 'iraraa ha'a-momori do gau daua'a i tahi tarau. ⁸ Ni mareho nau 'unu'isi, ra odo-odo mara ha'a-momori.

'Io, 'au rabasia do'oi hadahada wetewete tanaraaui noni hinihini na'i Krit, neina 'iraau nei ra 'u'uria God rai 'adoma'i raorao 'anai wate'i madoraa adaa'i 'anai hau'i mwani maho goro tanaraaui noni. 'Inia na mareho nau 'unu'i 'isi, ra goro hako mara matai 'a'auhiraau noni. ⁹ Taetas, tara'i sae ra ai'a here goro moe'a. Tara'i madoraa ra to'o heitohetohe moi, ma tara'i 'oha ra heitohetohe nga'ini'i burungadaa'i, ma tara'i 'oha ra heitohetohe nga'ini'i ringe ro'u na usu'i a Moses. I'oe 'oi abui awa beiraau noni o'asi, 'inia mareho 'isi ra ai'a goro mara bwa'i 'a'auhia ta sae. ¹⁰ 'Onaa ta sae hinihini 'ai heitohetohe tarau 'ini'i maho o'asi, 'oi ha'aabua. 'Onaa 'o 'unua tanaa ha'arua do'ai papaku mana saesi 'ai heitohetohe mau, 'oi abui ha'apapakua'a ro'u. Ma na'i 'ohasi, 'oi abui watea do'ai hadahada na'i ruma maea amouu. ¹¹ Taetas, gau 'iraraa doni sae o'asi, ra mamaani hiosi'i huudi ha'ausuringa'i. Mana barongadaa'i ra ha'ata'inia goro do'ia God 'ai ha'a-mama'airau 'ini'i ora-ora'a adaa'i.

Ha'atee Ha'ausuringa'i Ha'ahako Ana Pol

¹² 'Inau wai awa na'i 'omaa i Nikopolis suri'i hura ni awarosi. Mawaigui 'ari Nikopolis, wai ha'ataaria ga'u wou a Atemas ma'ua Tikikas bei'o na'i Krit. Madoraa ta nei 'inirarua nai ataha bei'o, 'oi ha'imaania ma'ata'a do'oi ataha mai beiau na'i Nikopolis. ¹³ Ma 'au rabasia ro'u do'oi ha'imaania 'omesurirarua goro i rua mwaneni, 'ia Apolos mea Sinas, 'e loea. Na'i 'omesuri na'oi haua 'oi ha'imaania dona awa na rarui haa, abu ta mareho rarui pwapwaku 'inia na'i 'aariha adarua. ¹⁴ Taetas, 'oi ha'ausurirau moe'a i sae hinihini na'i Krit do rai tagora raha 'anai haa'i maho goro. Neina rai 'a'auhiraau nei ra rabasiai hei'a'auhi ma rai abui awa pwaranga.

¹⁵ 'Io, 'iraau hako i noni hinihini 'ini rau ha'atee wa'ewa'e tana'o. 'Oi 'unuai ha'atee wa'ewa'e ameeu ro'u tanaraaui nei hinihini narau ta'ahi'ameu.

'Au ha'arahesi mia God 'ai ha'agorohi'amou hako.

Taroha Goro mana Usuuu Maea
The New Testament in the Arosi language of the Solomon Islands
Niu Testament long langguis Arosi
copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arosi

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 Feb 2021 from source files dated 17 Nov 2020

444a3934-0a25-5ce9-b53e-5049851eb3b5